

POMOĆ U IZRADI DOKUMENTACIJE IOP-A

Praktične smernice za roditelje i stručnjake

mr Danijela Vuković, pedagog

Više od 30 godina iskustva u obrazovnom sistemu

Osnivač platforme „Uprkos smetnji“

Podrška koja inspiriše. Znanje koje osnažuje.

Besplatan stručni vodič • jul 2026.

Pre početka nove školske godine

Septembar će brzo doći. Sa njim će doći nova deca, novi timovi, novi predmeti, novi izazovi i novi rokovi. Za neke učenike biće potrebno nastaviti postojeću podršku. Za neke će se ona menjati. Za neke će tim prvi put započeti proces planiranja IOP-a.

Tada neće biti dovoljno pronaći obrazac. Biće potrebno znati kako se od podataka o detetu dolazi do podrške koja je jasna, ostvariva i merljiva.

Pomoć u izradi IOP-a nije preuzimanje tuđeg posla.

To je pomoć timu i roditelju da svoj deo posla urade sigurnije, jasnije i bolje – za konkretno dete.

Ako poznajete roditelja, učitelja, nastavnika ili stručnog saradnika kome bi ovaj tekst mogao da olakša početak nove školske godine, prosledite mu ga na vreme.

„Šta sada ovde treba da napišemo?“

IOP ne mora da počne stresom. Ne mora ni pitanjem. Ipak, mnogi timovi upravo tako započinju njegovu izradu.

Pred njima su obrasci, rokovi i velika odgovornost, a često nedostaje ono najvažnije – jasna veza između onoga što znaju o detetu i onoga što treba da planiraju, napišu i realizuju.

Sa druge strane, roditelji dolaze sa svojim pitanjima i dilemama:

Da li će biti saslušani? Da li će ih razumeti kako treba? Da li će u IOP-u prepoznati mogućnosti svog deteta? Da li će njihove informacije o detetu biti prihvaćene kao važne? Da li će planirana podrška zaista stići do deteta ili će ostati samo zapisana u dokumentu?

Između nesigurnosti stručnjaka i zabrinutosti roditelja lako nastaje nerazumevanje. A kada svako pokušava da zaštiti sebe, najvažnije pitanje može ostati u drugom planu: **Šta je ovom detetu sada potrebno da bi učilo, napredovalo i učestvovalo?**

Tu pomoć u izradi IOP-a može da promeni ceo tok procesa.

Pomoć nije gotov IOP

Pomoć je definisanje sadržaja koji će biti razumljiv i primenljiv u praksi.

Niko ko ne poznaje dete ne može i ne treba da izradi njegov IOP umesto tima.

Gotov obrazac preuzet od drugog deteta nije pomoć. To je varanje. Prepisani ciljevi nisu individualizacija. Stručne formulacije koje niko ne ume da primeni nisu plan podrške.

IOP mora da nastane u timu koji poznaje dete, prati njegovo napredovanje i sa njim neposredno radi.

To ne znači da tim mora bez ikakve pomoći da zna svaki korak. Pomoć u izradi IOP-a ne oduzima timu odgovornost. Ona mu pomaže da tu odgovornost razume i ostvari. Ne nudi se timu tuđ

dokument. Pomaže mu se da izradi svoj. Ne daju se rečenice koje treba samo prepisati. Tim se usmerava da ono što zna o detetu zajedno pretočimo u jasan, povezan i primenljiv plan.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Objasnim na primeru ceo postupak i pomognem da odredite odakle treba da se počne.
- ✓ Pregledam ono što ste već pripremili, ukažem na nedostajuće podatke i pokažem gde su delovi dokumentacije ostali nepovezani.
- ✓ Vodim tim kroz proces, ali ne mogu i ne treba da zamenim tim koji poznaje dete.

Krajnji rezultat našeg rada je IOP koji vaš tim razume, može da obrazloži i zna kako da realizuje.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjaci treba da pripreme postojeću pedagošku dokumentaciju, zapažanja ljudi koji rade sa detetom i jasno izdvoje pitanja zbog kojih im je pomoć potrebna.

Roditelj treba da pripremi svoja zapažanja, pitanja i informacije o funkcionisanju deteta koje škola možda nema priliku da vidi.

Ne pripremajte odgovore koje mislite da stručnjak očekuje.

Pripremite stvarne podatke o konkretnom detetu.

Dobar IOP počinje pre pisanja: pedagoški profil

Pre nego što se napiše prvi cilj, potrebno je razumeti dete. Ne samo njegovu dijagnozu, teškoću ili ono što ne može. Potrebno je videti šta može, kako najbolje uči, šta ga motiviše, šta mu predstavlja prepreku i kakva podrška mu pomaže da tu prepreku savlada. Potrebno je izdvojiti važne informacije od onih koje samo zauzimaju prostor u dokumentu. Nije dovoljno napisati da je dete „veselo“, „druželjubivo“, „nezainteresovano“ ili „nemotivisano“. Potrebno je znati u kojim situacijama se određeno ponašanje pojavljuje, šta mu prethodi, kako dete reaguje i šta mu tada pomaže.

Ako ne razumemo dete, ne možemo dobro planirati njegovu podršku.

Ako početni podaci nisu jasni, ni nastavak dokumenta neće biti jasan.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Da proverim da li podaci koje ste prikupili zaista opisuju funkcionisanje deteta.
- ✓ Zajedno možemo da izdvojimo snage deteta, njegove potrebe, prepreke sa kojima se suočava i opise situacija. Da ih definišemo u formularu PPD tamo gde pripadaju.
- ✓ Da ukažem na podatke koji su suviše opšti, nejasni ili zasnovani na pretpostavkama.

Neću vam reći kakvo je dete koje nikada nisam upoznala.

Pomoći ću vam da ono što vi o njemu znate opišete jasno, konkretno i korisno za dalje planiranje.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjak-koordinator PPD treba da prikupi zapažanja učitelja, nastavnika, stručnih saradnika i drugih osoba koje neposredno rade sa detetom.

Potrebni su konkretni primeri: šta dete radi samostalno, gde mu je potrebna podrška, kada je uspešnije i u kojim situacijama nastaje teškoća.

Roditelj treba da pripremi informacije o tome kako dete funkcioniše kod kuće i u drugim sredinama, šta ga motiviše, čega se plaši, kako komunicira i koja vrsta pomoći mu najviše odgovara.

Jedna konkretna situacija često govori više od deset opštih rečenica.

Mere individualizacije nisu spisak lepih namera

Mere individualizacije ne treba samo nabrojati. Potrebno ih je primenjivati, pratiti i menjati. Nije dovoljno napisati: „prilagođavanje metoda rada“, „dodatno objašnjenje“ ili „podrška učeniku“. Takve formulacije ne govore šta će neko zaista uraditi. Koje objašnjenje? Na koji način? Kada? Koliko često? Uz koju vrstu materijala ili podrške? I kako ćemo znati da li je mera pomogla?

Ako ne znamo šta je već pokušano i kakav je rezultat postignut, lako ćemo ponavljati mere koje detetu nisu bile dovoljne.

IOP ne treba da prikriva nedostatke prethodne podrške. Treba da se osloni na ono što je zaista primenjivano i praćeno.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Ukazujem kako da razlikujete opštu formulu od konkretne mere koja se može primeniti.
- ✓ Zajedno prolazimo kroz sve što je do tada rađeno, kako je dete reagovalo i šta je potrebno zadržati, promeniti ili dopuniti.
- ✓ Skratiti formulacije i uvesti ih za konkretnu nastavnu jedinicu.
- ✓ Dati ideje za primenu još nekih mera podrške.
- ✓ Pokazati kako se lako prikupljaju dokazi o realizovanim merama individualizacije.

Važno je da se mere povežu sa prepoznatim potrebama deteta i stvarnim situacijama u kojima mu je podrška potrebna. Cilj nije da spisak mera bude duži. Cilj je da podrška bude preciznija i laka nastavniku za primenu.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjaci treba da pripreme evidenciju o merama koje su primenjivali u nastavnoj jedinici, periodu njihove primene i reakcijama deteta.

Posebno su važni konkretni primeri: uz koju meru je dete bilo uspešnije, koja nije dala očekivani rezultat i šta je tokom rada menjano.

Roditelj može da pripremi informacije o vrstama podrške koje detetu pomažu kod kuće, tokom učenja, komunikacije, organizacije ili obavljanja svakodnevnih aktivnosti.

Nemojte pripremiti samo spisak onoga što je bilo planirano. Pripremite podatke o onome što je zaista primenjeno.

IOP ne može da rešava sve odjednom

Kada tim prepozna veliki broj teškoća, lako poželi da ih sve pretvori u ciljeve. Tako nastane IOP sa mnogo ciljeva, aktivnosti i očekivanja. Na papiru deluje detaljno. U praksi postaje neostvarivo. IOP nije spisak svega što bi dete jednog dana trebalo da nauči.

IOP je plan prioriteta iz gradiva u određenom periodu.

Zato je potrebno pitati:

1. Koja promena je detetu sada najvažnija?
2. Šta će mu u gradivu omogućiti veću samostalnost, uključenost ili uspešnost?
3. Šta je realno ostvariti u planiranom periodu?
4. Na čemu je tim spreman da radi dosledno?

Izbor prioriteta ne znači da su ostalo gradivo i druge potrebe deteta nevažni. Znači da se podrška usmerava tamo gde u tom trenutku može da napravi najveću razliku.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Da veliki broj podataka i potreba razvrstate prema značaju i hitnosti.
- ✓ Zajedno možemo da razlikujemo ono što je važno od onoga što je u određenom periodu prioritet u gradivu, za dete.
- ✓ Da proverite da li su nastavnikova očekivanja usklađena sa trenutnim funkcionisanjem deteta, raspoloživim vremenom i mogućnostima za realizaciju.

Neću birati prioritete umesto tima i roditelja. Pomoći ću vam da ih birate na osnovu podataka, a ne utiska ili tuđeg obrasca.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjaci treba da pripreme pregled prioriteta iz PPD u kojima je detetu potrebna podrška i navedu šta smatraju najvažnijim za njegov rad i učešće u nastavi.

Roditelj treba da razmisli koja bi promena najviše uticala na svakodnevno funkcionisanje, samostalnost i dobrobit deteta.

Obe strane treba da budu spremne da obrazlože svoje predloge, saslušaju jedna drugu i zajednički odrede prioritete. Dobar prioritet ne bira se prema tome šta je najlakše napisati. Bira se prema tome šta je detetu najpotrebnije.

Cilj IOP-a mora da usmerava rad

Cilj nije isto što i želja.

„Učenik će poboljšati pažnju“ nije dovoljno jasno.

„Učenik će unaprediti komunikaciju“ ne govori šta će konkretno raditi.

„Učenik će biti samostalniji“ ne pokazuje u kojoj aktivnosti, uz kakvu podršku i u kom periodu.

Ako cilj može da se tumači na deset načina, teško će se realizovati na jedan dogovoren način.

Dobar cilj treba da bude povezan sa prepoznatom potrebom deteta.

Treba da bude dovoljno konkretan da svi znaju čemu teže. Treba da bude realan u odnosu na određeni period. Treba da omogući timu da prepozna napredovanje.

Cilj koji samo lepo zvuči neće promeniti položaj deteta. Cilj koji usmerava svakodnevni rad može.

Kako mogu da pomognem?

Ako znate šta detetu predstavlja teškoću, ali ne uspevate da to pretvorite u jasan i ostvariv cilj, mogu vam pomoći da:

- ✓ izdvojite prioritet;
- ✓ razlikujete cilj od aktivnosti;
- ✓ proverite da li je cilj realan;
- ✓ odredite po čemu će se napredovanje prepoznati;
- ✓ povežete cilj sa svakodnevnim radom sa detetom.

Neću vam dati cilj koji ćete samo prepisati. Zajedno ćemo doći do formulacije koja odgovara konkretnom detetu i koju tim razume i može da primenjuje.

Šta je potrebno da pripremite?

Pripremite Pedagoški profil učenika i Mere individualizacije. To je osnov za pravilno definisan i primenljiv IOP – od cilja do aktivnosti.

Stručnjaci treba da pripreme deo pedagoškog profila na koji se cilj odnosi, informacije o već primenjivanim merama i konkretne primere trenutnog funkcionisanja deteta.

Roditelj treba da navede u kojim situacijama dete uspeva, kada mu je pomoć potrebna, šta ga motiviše i šta bi za njega predstavljalo važan, ali realan napredak.

Što su početni podaci konkretniji, to će i cilj biti precizniji.

Aktivnosti moraju da vode ka cilju

Dobro napisan cilj nije dovoljan ako nije jasno kako će se ostvarivati.

Aktivnosti nisu ukras ispod cilja. One su put do njega. Ako se isti cilj odnosi na sve, a niko ne zna svoj deo zadatka, odgovornost će ostati neodređena. Ako aktivnost nije prilagođena detetu, neće postati delotvornija samo zato što je zapisana u IOP-u.

Potrebno je odrediti šta će se raditi, ko će to raditi, u kojim situacijama, koliko često i uz koju vrstu podrške. Potrebno je dogovoriti i kako će roditelj biti informisan i uključen. Saradnja ne znači da škola prebacuje svoj deo posla porodici. Ne znači ni da roditelj ostaje po strani dok ne dođe vreme za potpis.

Saradnja znači da svako zna svoj deo odgovornosti i da se postupci međusobno podržavaju.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Da zajedno proverimo da li predložene aktivnosti zaista vode ostvarenju cilja – korigujemo.
- ✓ Da ukažem na aktivnosti koje su suviše opšte, teško primenljive ili nepovezane sa potrebama deteta.

- ✓ Zajedno možemo jasnije odrediti nosioce, način rada, potrebna sredstva i situacije u kojima će se podrška primenjivati.
- ✓ Da razdvojite odgovornost škole od dragocenog, ali drugačijeg doprinosa roditelja.

Kada je podela odgovornosti jasna, saradnja postaje lakša.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjaci treba da pripreme predloge izdvojenih oblasti ili lekcija iz predmeta, koje je moguće realizovati u stvarnim uslovima rada, kao i podatke o raspoloživim ljudskim (lični pratilac...) i materijalnim resursima.

Roditelj može da izdvoji aktivnosti i podsticaje koji su delotvorni kod kuće, ali i da jasno kaže šta porodica realno može da podrži.

Nema koristi od plana koji izgleda odlično, a niko ne može dosledno da ga realizuje.

Evaluacija se planira na početku

Evaluacija ne počinje kada istekne period za koji je IOP donet.

Evaluacija počinje u trenutku kada se određuje cilj. Ako na početku ne znamo šta ćemo pratiti, na kraju nećemo imati dovoljno podataka da procenimo napredovanje. Rečenica „cilj je delimično ostvaren“ ne govori šta je dete postiglo. Ne govori ni šta mu je pomoglo. Ne pokazuje gde je podrška bila nedovoljna. I ne usmerava tim šta dalje treba da radi.

Evaluacija nije ocenjivanje deteta. **Evaluacija je procena uspešnosti planirane podrške.**

Možda cilj nije bio realan. Možda aktivnost nije bila odgovarajuća. Možda podrška nije primenjivana dovoljno često. Možda je dete napredovalo na način koji nismo očekivali.

Bez konkretnih podataka možemo samo da pretpostavljamo.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Da već prilikom određivanja cilja dogovorite šta ćete pratiti, ko će prikupljati podatke i kako ćete prepoznati promenu.
- ✓ Da pregledam način na koji je napredovanje opisano i ukažem na zaključke koji nisu dovoljno potkrepljeni podacima.
- ✓ Zajedno možemo da povežemo rezultate evaluacije sa odlukom o nastavku, promeni ili dopuni podrške.

Evaluacija ne treba da zatvori jedan dokument. Treba da otvori sledeći, bolje usmeren korak.

Šta je potrebno da pripremite?

Stručnjaci treba da pripreme radove učenika, beleške, rezultate praćenja, opise konkretnih situacija i podatke o učestalosti i vrsti pružene podrške.

Roditelj treba da prenese promene koje je primetio u svakodnevnom funkcionisanju deteta, posebno ako se one ne vide u školskoj sredini.

Nije potrebno dokazivati da je sve urađeno savršeno. Potrebno je utvrditi šta je detetu pomoglo i šta treba menjati.

Roditelj nije samo potpis na kraju dokumenta

Roditelj poznaje dete u situacijama koje škola ne vidi.

Škola poznaje dete u zahtevima koje porodica ne može u potpunosti da proceni.

Tek povezivanjem tih saznanja nastaje celovitija slika. Roditelj ne treba sam da određuje stručna i metodička rešenja. Ali ne treba ni da bude pozvan tek kada je IOP već napisan. Njegovo učešće nije formalnost. Njegova saznanja mogu timu pomoći da bolje razume dete, realnije odredi prioritete i izabere delotvorniju podršku.

Saradnja ne znači uvek potpuno slaganje

Značiće da se različita mišljenja saslušaju, obrazlože i vrate na isto pitanje:

Šta je u najboljem interesu deteta?

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Roditelju - da razume dokumentaciju, pripremi pitanja i jasno prenese važne informacije o detetu.
- ✓ Stručnjacima - da razgovor sa roditeljem usmere na podatke, potrebe deteta i zajedničko planiranje.
- ✓ Kada postoji neslaganje, mogu da pomognem da se razdvoje činjenice, očekivanja, strahovi i odgovornosti.

Ne zauzimam mesto nijednog člana tima. Pomažem da svaki član svoje mesto koristi odgovorno i u korist deteta.

Šta je potrebno da pripremite?

Roditelj treba da pripremi pitanja, zapažanja, nedoumice i očekivanja koja želi da iznese timu.

Stručnjaci treba da pripreme jasna objašnjenja svojih predloga, podatke na kojima ih zasnivaju i mogućnost da saslušaju informacije koje donosi porodica.

Na razgovor ne treba dolaziti sa unapred pripremljenom odbranom.

Treba doći sa podacima i spremnošću da se pronade rešenje.

Dobar IOP ne završava se potpisom

Potpisan IOP još nije podrška. Podrška počinje tek kada ono što je planirano postane deo svakodnevnog rada sa detetom. Zato IOP mora da bude razumljiv ljudima koji ga realizuju. Dovoljno konkretan da znaju šta rade. Dovoljno realan da mogu to da primene. Dovoljno jasan da mogu da prate promenu. I dovoljno fleksibilan da ga izmene kada podaci pokažu da detetu treba drugačija podrška.

Najbolji IOP nije onaj koji zvuči najstručnije. Najbolji IOP je onaj koji se primenjuje, prati i menja prema potrebama konkretnog deteta.

Kako mogu da pomognem?

- ✓ Da pregledam povezanost svih delova pripremljenog IOP-a.

- ✓ Proverićemo da li prepoznate potrebe vode ka izabranim prioritetima, prioriteti ka ciljevima, ciljevi ka aktivnostima, a praćenje ka pouzdanoj evaluaciji.
- ✓ Da ukažem na praznine, nelogičnosti i nejasne formulacije pre nego što one postanu problem u realizaciji.

Ne proveravamo dokument da bi izgledao besprekorno. Proveravamo ga da bi bio koristan detetu i ljudima koji treba da ga primenjuju.

Šta je potrebno da pripremite?

Potrebno je pripremiti pedagoški profil, evidenciju o merama individualizacije, predlog ili postojeći IOP, rezultate prethodne evaluacije i konkretna pitanja tima ili roditelja.

Nije potrebno čekati da dokument bude završen. Pomoć je često najkorisnija upravo onda kada ne znate kako da nastavite.

Edukacija pred početak školske godine

Pred početak školske godine organizovaću online **edukaciju** posvećenu **sadržaju pomoći u izradi IOP-a**. Nećemo samo nabrajati šta IOP treba da sadrži. Pokazaću vam gde timovi najčešće zastanu, kakvu pomoć mogu da dobiju i šta treba da pripreme da bi ta pomoć bila stručna, konkretna i usmerena na njihovo dete ili učenika.

Govorićemo o:

- ✓ povezivanju pedagoškog profila, mera individualizacije, ciljeva, aktivnosti i evaluacije;
- ✓ izboru prioriteta;
- ✓ razlikovanju cilja od aktivnosti;
- ✓ formulisanju jasnih i merljivih ciljeva;
- ✓ podeli odgovornosti;
- ✓ uključivanju roditelja;
- ✓ praćenju realizacije;
- ✓ stručnom pregledu i doradi pripremljenog IOP-a.

Ova edukacija neće vam ponuditi univerzalni IOP koji možete prepisati.

Ponudiće vam mnogo važnije znanje: **kako da prepoznate šta vam nedostaje, koju vrstu pomoći možete da tražite i kako da pripremite podatke bez kojih dobar IOP ne može da nastane.**

Jer izrada IOP-a ne mora da bude još jedan teret pred početak školske godine. Može da uštedi vreme. Može da sačuva živce. Može da spreči nesporazume. Može da usmeri saradnju.

I, što je najvažnije, može da obezbedi da dete ne bude samo pomenuto u dokumentu, već prepoznato u svakom njegovom delu. Detalje o edukaciji objaviću uskoro.

POTREBNA VAM JE POMOĆ U IZRADI IOP-A?

Ako ne znate odakle da počnete, gde je dokumentacija ostala nepovezana ili kako da potrebe deteta pretočite u jasne ciljeve i aktivnosti, možete mi se obratiti za stručnu pomoć.

Pomoć ne podrazumeva izradu IOP-a umesto tima, već stručno usmeravanje tima i roditelja kroz konkretne delove dokumentacije.

KONTAKT

danijela.vukovic@uprkossmetnji.com

uprkos-smetnji-blog.boracdani.chatgpt.site

Instagram: [@uprkossmetnji](https://www.instagram.com/uprkossmetnji)

DVuković

mr Danijela Vuković, pedagog

Ovaj vodič možete besplatno preuzimati i deliti u neizmenjenom obliku, uz navođenje autorke. Nije dozvoljeno menjanje sadržaja, uklanjanje podataka o autorstvu niti korišćenje u komercijalne svrhe bez saglasnosti autorke.